«Норуот күүһэ — көмүөл күүһэ!»

Эҥсиэли

2011 сыл
Кулун тутар
30 күнэ
Сэрэдэ № 38
(10482)

1935 сыл алтынньы 5 күнүгэр төрүттэммитэ • Нам улууһун хаһыата • 1996, 2005, 2009 сылларга «Сыл бастыҥ хаһыата»

БЭҔЭҺЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын мунньаҕыттан бэлиэтээһиннэр

Ис дьыала отделын начальнига Р.А. Седалищев нэһилиэктэри кэрийэн бэрэбиэркэлиир. Кэлэр нэдиэлэҕэ Мэҥэ-Хаҥалас Майатыгар милиция сотрудниктарын спартакиадата буолуохтаах. Манна Нам улууһун ИДьМ хамаандата кыттыыны ылыаҕа.

* * *

ОГПН тыаттан чугас сытар нэһилиэктэри бэрэбиэркэлиир. Улууска манньык 6 нэһилиэк баар. Билиҥҥитэ 4 бэрэбиэркэлэнэн бүппүт. Бу нэһилиэнньэлээх пууннар паспортизация барыахтаахтар.

* * *

ОДьКХ-ҕа иэстэрин төлөөбөт тэрилтэлэри араарар туһунан бирикээс кэлбит. «Коммунтеплосбыт»-ка иэстэрин кыайан төлөөбөккө олорор 3 тэрилтэ баар. Кинилэр иэстэрэ 400-700 тыһ. солк. ОДьКХ коллектива өрөбүл күннэргэ Горнай улуус Бэрдьигэстээҕэр коммунальнай хаһаайыстыба тэрилтэлэрин спартакиадатыгар кыттан 1-кы миэстэни ылбыт, сэттис сылын кубогы илдьэ хаалбыт.

* * *

Кулун тутар 29 күнүгэр Нам улууһугар СР Президенэ Е.А. Борисов Еврейскэй автономнай уобалас губернаторын кытта 1 Хомустааххa үлэни-хамнаһы билсэ кэлиэхтэрэ. Муус устар 9 күнүгэр Президент Нам улууһугар рабочай сырыыга кэлиэхтээх.

* * *

Улуус баһылыга А.И. Ильин правительство делегациятын састаабыгар киирэн Москва куоракка конкурстарга, электроннай атыыга Россиятааҕы форумҥа кыттыыны ылан кэлбит. Саха сириттэн бу форумҥа 14 киһи кыттыбыт, делегацияны правительство председателин солбуйааччы А.И. Борисов салайан илдьэ сылдьыбыт.

* * *

Улуус баһылыгын бастакы солбуйааччы Н.В. Слепцов кулун тутар 24 күнүгэр СР правительствотын бастакы солбуйааччы А.А. Стручков таһымыгар мунньахха кыттыыны ылбыт. Эбиэттэн киэһэ правительство председателин солбуйааччы А.И. Степановка бултаһыны сүбэлэһии мунньаҕар сылдьыбыт. Кулун тутар 25 күнүгэр Н.В. Слепцов Президент таһымыгар бырабы харыстыыр органнар мунньахтарыгар кыттыыны ылбыт. Бу мунньахха Нам улууһа икки суолга хайҕаммыт, антитеррористическай үлэҕэ икки кыра сэмэни ылбыт.

* * *

Бэйэни салайыныы Бүтүн Россиятааҕы Советын ыҥырыытынан Нам улууһун депутаттарын сэбиэтин председателэ А.Х. Христофоров бу сэбиэт съеһигэр ыҥырыллыбыт.

* * *

Ааспыт субуотаҕа Горнай улууһун баһылыга 9 нэһилиэгин баһылыктарын илдьэ Нам улууһугар үлэни-хамнаһы билсэ, уопут атастаһа кэлэн барбыттар. Киэһэ өттүгэр төгүрүк остуолга кэпсэтии тахсыбыт, сөбүлэһиигэ илии баттаныллыбыт. Горнай улууһа ох саанан, пулевой ытыыга бастакы миэстэҕэ сылдьарынан Нам улууһун оҕолорун дьарыктата ыытыҥ диэн этии киллэрбиттэр.

* * *

Улуус баһылыгын социальнай боппуруостарга солбуйааччы И.Р. Попов иһитиннэрбитинэн дуобакка республикатааҕы күрэхтэһии Нам улууһугар буолбут. Барыта 80 дуобатчыт кыттыбыт. Өрөбүлгэ 1 Хомустааххa аҕа күрэҕэ буолбут, эһиил бу күрэхтэһиини Искраҕа ыытарга сүбэлэспиттэр. «Хаар айан» республикатааҕы күрэхтэһиини 5 тыһ. кэриҥэ киһи көрбүт. И.Р. Попов бу күрэхтэһиини тэрийэргэ көмөлөспүт бары дьоҥҥо махталын тиэртэ. П. Алексеев аатыгар ыытыллыбыт республикатааҕы хапсаҕайга Нам улууһа 3-с миэстэни ылбыт.

* * *

Флюоробиригээдэ нэһилиэктэри кэрийэр. Көбөкөҥҥө 67 киһи флюорографияҕа түспүт, мантан 19-һа үүт туттарааччы. Фрунзеҕа 18 көрдөрбүт киһиттэн 8-һа үүт туттарааччы.

Бэлиэтээннэ В. РЫКУНОВА

Роспотребнадзор иһитиннэрэр

РАДИАЦИЯ — БУ СЭРЭХТЭЭХ

Японияҕа буолбут АЭС аварияларынан сибээстээн Россия территориятыгар Японияттан киллэриллэр ас бары көрүҥүн радиологическай анализка хонтуруоллааһын оҥоһуллуохтаах.

Манан сибээстээн, атыынан дьарыктанар тэрилтэлэр уонна бирдиилээн атыылаһааччы кэнники кэмҥэ Японияттан кэлбит ас бородууктатын радиологическай анализтаах буолуутун уонна дьон доруобуйатыгар куттала суоҕун ирдэһиэхтээх. Японияҕа оҥоһуллубут бородуукта атыыга баар буоллаҕына, тутатына Роспотребнадзор Намнаагы салаатыгар билләриҥ (тел. 41-7-47, 42-7-34), анализ оҥоһуллуо, ас хаачыстыбата быһаарыллыа. Үрдүк радиациялаах ас атыыттан тохтотуллар.

Кэрэ эйгэтигэр

САҤА ҮРДЭЛЛЭР КҮҮТЭЛЛЭР

Кулун тутар 5 күнүгэр Дьокуускай куорат оҕо искусствотын оскуолатыгар музыкальнай оскуолалар учууталларын методическай түмсүүлэрин иһинэн педагогическай аҕыылар буоллулар. Уруһуй салаатын секциятыгар З.П. Винокуров аатынан Намнаагы оҕо искусствотын оскуолатыттан К.И. Колодезникова «Композитор Мусоргскай айымньытыгар Гартман уруһуйдара» теманан аһаҕас интегрированнай уруогу Дьокуускай куорат художественнай лицейин үөрэнээччилэригэр биэрдэ. Дьүүллүүр сүбэ Ксения Ивановна уруогун үчүгэй бэлэмнээҕин, учуутал үөрэнээччилэргэ сөптөөх сыһыаны табан, тематыгар интэриэһиргэтэн ыыппытын бэлиэтээтэ.

Түмүккэ дипломунан наҕараадаланна уонна бу уруогу муус устар 4-9 күннэригэр республиканскай уруһуй отделениетын учууталларын семинарыгар ыытар буолла. Уруок ситиһиилээхтик барыытыгар оскуола теория салаатын учуутала, Саха республикатын культуратын туйгуна Г.П. Шулиновская сүбэтэ-амата улахан оруоллаах. Эдэр коллегабытыгар Ксения Ивановнаҕа таһаарыылаах үлэни, чаҕылхай үөрэнээччилэри баҕарабыт, семинарга уруок үрдүк таһымҥа барыа диэн эрэнэбит.

Р.Н. ГОРОХОВА,
СР культуратын туйгуна

* * *

2011 с. кулун тутар 12 күнүгэр Дьокуускай куорат музыкальнай оскуолатыгар «Көмүс дорҕооннор» диэн V республиканскай конкурс буолан ааста. Бу конкурсу учуутал Гоголева Саргылана Васильевна салайан ыытар. Сыала-соруга саха музыкатын, мелодиятын сырдатыы буолар. Конкурстар түмүктэринэн саха ырыаларын чочуйан 2 хомуурунньугу бэчээттэтэн таһаарда.

Быйылгы конкурска республика 15 музыкальнай оскуолаларыттан кыттааччылар кэлбиттэрэ география, таһыма үрдээбитин кэрэһэлиир. Барыта 95 үөрэнээччи домра, балалайка, гитара, баян курдук инструменнарга кыттыбыттарыттан биһиги Намнаагы оҕо искусствотын оскуолатыттан икки оҕо кыттан Горохов Юра улахан группаҕа 1-кы миэстэни ылары ситистэ. Учуутала, Саха республикатын культуратын туйгуна Н.Н. Пестряков.

Конкурс түмүгүнэн күүстээхтэринэн Дьокуускайдааҕы оҕо искусствотын оскуолата, куорат оҕо музыкальнай оскуолата, Таатта улууһун оҕо музыкальнай оскуолата, ансамблынан оонньоохуҥҥа Дьокуускайдааҕы Оҕо дыбарыаһа аттаннылар. Народнай инструменнарга инники элбэх араас таһымнаах күрэхтэр буолаллара былааннанар.

Р.В. ДЬЯКОНОВА,
народнай отделение сэбиэдиссэйэ,
СР культуратын туйгуна

Тыа сирэ уонна ыччат

«ХАМНАСПЫТЫН МЫЫММАППЫТ!»

— Үлэлиигэ интэриэһинэй. Коллектив улахан аҥара бэйэбитин кытта саастыы эдэр дьон, онон уопсай тыл булан күннээҕи түбүгү билбэккэ да хаалабыт. Үлэбит усулуобуйата ирдэбилгэ эппиэттиир дии саныыбыт. Сарсыарда-киэһэ тэрилтэ массыынаната илдьэр-аҕалар. Күҥҥэ бирдэ аһыыбыт. Өрүү сылаас чэй, тотоойу, минньигэс эбиэт көрүллэр.

Хамнаспытын да мыыммаппыт. Сүрүн акылааппытыгар эбии тыа хаһаайыстыбатын министерствотыттан ый ахсын алталыы тыһ. солк. көрүллэр, бу көмө үс сыл устата төлөнөр, — диэн үөрэ-көтө кэпсииллэр зоотехник идэлээх эдэркээн **Толя Захаров** уонна ветеринар **Маша Егорова**. Кинилэр ДьТХА выпускниктара, «Эт-Ас» хаччахтаммыт эппиэтинэстээх тэрилтэ эдэр специалистара. Үлэлиир сүрүн сирдэрэ – хотон.

Билигин эдэр дьоҥҥо тымныы, сииктээх, куһаҕан сыттаах хотон диэтэххэ, сирэйдэрин мырдыччы туттар кэмнэригэр кинилэри, талан ылбыт идэлэригэр бэриниилээх ыччаты, сэргии, сонурҕуу көрдүм-иһиттим.

Дима Слепцов

Маша Егорова, Толя Захаров ньирэй аһатан көмөлөһөллөр.

Түбэ нэһилиэгиттэн төрүттээх Толя үөрэҕин былырыын бүтэрээт да, «Эт-аска» үлэлии кэлбит. Кини ынахтар астарын-үөллэрин дьаһайар, хонтуруоллуур. Үлэһиттэр режимнэрин оҥорор. «Быйылгыттан саҕалаан бэйэбит сиилэс үүннэрэн саҕалыахпыт» диэн эдэр зоотехник түбүктээх үлэтиттэн сорҕотун кэпсиир. Оттон Маша академияны бүтэрэн баран икки сыл Булуҥҥа үлэлээбит, кыра да буоллар, уопуттаах ветеринар.

«Булуҥҥа лаборатория үлэһитэ этим, онон манна бастаан ыарырҕаппытым эрээри, сүрүн эбээһинэспин түргэнник ылынан эрэбин. Дьиҥинэн, үлэлээбитим саҥа иккис ыйыгар барда»,— диэн санаатын үллэстэр. Кини кэлбитин кэннэ уонтан тахса ынах төрөөбүт. Онон ветеринар түбүгэ-садьыга үгүс.

Хотоҥҥо 290 төбө ынах-сүөһү турар. Мантан 77 ыанар ынах, уоннааҕыта эдэр сүөһү. «Эт-ас» тэрилтэ барыта 20 үлэһиттээх. Орто саас – 31, оттон специалистар орто саастара 23-кэ тэҥнэһэр. Кинилэр — алтыалар. Барыларыгар «Тыа сиригэр эдэр специалистары өйөөһүн» диэн тыа хаһаайыстыбатын министерствотын анал программатынан хамнастарыгар эбии көмө төлөнөр. Күннэтэ кинилэри тэҥэ ыанньыксыттар, ньирэй көрөөччү, бостууктар, тырахтарыыстар, харабыллар улууска тыа хаһаайыстыбата бөҕөргүүрүгэр бэйэлэрин сэмэй кылааттарын киллэрэллэр.

Онуоха тэрилтэ директора И.Е. Евстафьев сатабыллаах салайыыта, көдьүүстээх сүбэтэ-амата улахан оруоллаах. «Эт-аһы» аналлаах хайысхатын таһынан, тыа сиригэр ыччакка үлэ тэрийэр, идэтинэн дьарыктанарыгар усулуобуйа олохтуур, специалист быһыытынан уһаарыллан тахсарыгар көмөлөһөр аналлаах тэрилтэ быһыытынан эмиэ көрүөххэ сөп.

Онон эдэр дьону кэмигэр өйөөтөххө, тыа сиригэр олохсуйалларыгар көмөлөстөххө, инникитин кинилэр кэскили тэнитиэхтэрэ, олоҕу сүрүннүөхтэрэ.

Л. УВАРОВСКАЯ

Мин маннык этиилээхпин

ҮЙЭЛЭЭХ ТУТУУНУ ТУРУОРСУОХХА

Мин, 60 саастаах киһи, Кириэскэ, билиҥҥитэ хоту заправка диэки төрөөбүтүм. Ол дьиэлэр төҥүргэстэрэ да хаалбатах. 1957 с. Пролетарскай уулуссаҕа дьиэ туттан көспүппүт. Ол дьиэм онно да суох. 1930-с сыллардаахха тутуллубут начальнай оскуолам былырыын көтүллэн бүппүтэ. Эмиэ оччолорго тутуллубут орто оскуолабыт суох буолбута ыраатта. Интернаппын дьиэтэ эмиэ көтүрүллүбүтэ.

Итинтэн көрдөххө, мас дьиэ уһаабыта 60-70 сыл эрэ барар. Биир киһи үйэтигэр тиийбэт. Ол иһин ыараханнык олоробут. Аһыырбытыттан-таҥнарбытыттан ордубут үппүт барыта тутууга барар да, оҕолорбутугар-сиэннэрбитигэр туох да хаалбат. Кинилэр эмиэ саҥа дьиэ туттарга күһэллэллэр.

Биир куһаҕана - эһэлэрбититтэн-эбэлэрбититтэн анараа өбүгэлэрбитин билбэппит, туох да өйдөбүл хаалбат. Оттон тыһыынчанан сылларга турар таас дьиэлээх омуктар өбүгэлэрин барыларын, хайдах олорбуттарын билэллэр. Өбүгэтин өйдөөбөт омук төһө кэскилээҕий?

Онон саатар 200-500 сылга барар матырыйаалтан дьиэлэри эдэр ыал ахсын босхо тутуохха. Улууспутугар кирпииччэ оҥорорго туой, кумах элбэх.

И. САВВИНОВ,
улуус бочуоттаах гражданина, үлэ ветерана

Спорт — дьулуур, спорт — тулуур

СПАРТАКИАДАҔА БАСТААТЫБЫТ

Икки сылга биирдэ ыытыллар III дьахталлар спартакиадаларыгар кулун тутар 16-19 күннэригэр Дьокуускай куоракка алын, орто уонна үрдүк сүһүөх үөрэхтээһин икки ардыларыгар үөрэнээччилэр күрэхтэһиилэрэ буолан ааста. Онно алын сүһүөх үөрэхтээһин 6 хамаанда туруорда. Биһиги 2 N-дээх профессиональнай лицейбит кыргыттара түөрт күн алта көрүҥҥэ күрэхтэстилэр.

Ол курдук, волейболга Калинова Валентина, Дьяконова Светлана, Охлопкова Любовь, Андреева Сардана, Эверстова Мария, Жиркова Прасковья, Спиридонова Татьяна, Суханова Татьяна хамааныдан 1-кы миэстэни ыллылар, тренер — Бочирова О.В.

Шашкаҕа Матвеева Лидия, Сивцева Евдокия, Афанасьева Вероника хамааныдан 1-кы миэстэ, тренер — Сивцева В.Н.

Сүүрүүгэ Нератова Любовь, Бурнашова Ульяна, Николаева Сардана хамааныдан 1-кы миэстэ, тренер — Соловьева Н.С.

Ытыыга Леверьева Анастасия, Бережнева Туяра, Нератова Любовь хамааныдан 4-с миэстэ, тренер — Васильев А.Е.

Остуол теннисигэр Березовская Ольга, Спиридонова Татьяна хамааныдан 2-с миэстэ, тренер — Соловьев Л.А.

Хайыһарынан сүүрүүгэ Тимофеева Вероника, Охлопкова Любовь, Жиркова Прасковья хамааныдан 1-кы миэстэ, тренер — Соловьева Н.С.

Алын сүһүөх үөрэхтээһин икки ардыларынааҕы III дьахталлар спартакиадаларыгар уопсай түмүгүнэн биһиги кыргыттарбыт 1-кы миэстэни ыллылар. Бу 19 кыргыттарга уонна эрчийбит тренердэргэ кыайыыгыт иһин барҕа махталбытын тиэрдэбит, өссө да өрүүтүн маннык үрдүк таһымнаах ситиһиилэри баҕарабыт!

Л.Н. КОЛОДЕЗНИКОВА,
иитии үлэтигэр директоры солбуйааччы

Дьоҕус уонна орто бизнес эйгэтигэр

Борис БУГАЕВ: «БИЗНЕС САЙДАР КИИНЭ - НАМ УЛУУЊА»

(Èíòåðâüþ)

Ааспыт сыл муус устарыгар улууспутугар СР атыы-эргиэн уонна дьарыктаах буолуу министерствотын көҕүлээһининэн дьоҕус уонна орто бизнеһи сайыннарыыга, хас биирдии урбаан эйгэтигэр холонуон баҕалаах дьо о күүс-көмө буоларга аналлаах тэрилтэ үлэтин саҕалаабыта. Салайааччынан улууска урбаанныттары сайыннарыыга өр сылларга үлэлээбит Л.П. Попова анаммыта. Кинини биһиги эдэрдэргэ суол тэлэр салайааччылартан биирдэстэрин быһыытынан сыаналыыбыт. Баай уопутун, сатабылын и эрбит урбаанныттара үгүстэрэ улууска номнуо биллэллэр.

2010 сыл ахсынньы 1 күнүттэн «Нам улууһугар предпринимательстволы тэрийэр кииҥ» диэн тэрилтэ салайааччытынан эдэр, кэскиллээх Борис Бугаев үлэлии-хамсыы сылдьар. Кини Арбын нэһилиэгэр төрөөбүтэ. 2002 с. И.Е. Винокуров аат. Намнаағы педогогическай колледжы туйгуннук бүтэрэн СГУ технолог-предприниматель идэҕэ быһа үһүс куурустан үөрэммитэ. Үөрэҕин бүтэрээт Дьокуускайга урбаан эйгэтигэр тиритэ-хорута үлэлээбитэ.

Кэли и сылларга урбаан сайдыытыгар са а сокуоннар киирдилэр, са а ууруахтар ылылыннылар. Онон үлэҕэ-хамнаска да кэккэ уларыйыылар киирэ тураллар. Үлэ хайдах быһыылаахтык барарын билсээри тэрилтэ салайааччытын Борис Бугаевы көрсөн кэпсэтэргэ сананным:

- Борис Борисович, бу дуоһунаска үлэлээбити номнуо сыл чиэппэрэ буолан эрэр, үлэҕин хайдах саҕалааты ?

- Үлэм тутула олоҕу көрүүбүнэн, үөрэхпинэн тус бэйэбэр сөп түбэһэр. Бу үлэ туһунан эппиттэригэр тутатына сөбүлэспитим. Улууска дьоҕус уонна орто урбаан сайдыытыгар кэккэ көрүүлэрдээхпин. Онон үлэбэр «төбөбүнэн умса түһүннүм» диэххэ сөп.

- Үлэ туһунан биһиги ааҕааччыларбытыгар тугу сырдатыа этэй?

- Үлэм сүрүн ис хоһооно үлэтэ суох дьо о үлэ миэстэтин таһаарыыга кыаҕы үөскэтии. Ол эбэтэр тэрилтэлэргэ тахсыбыт үлэ миэстэтинэн хааччыйыы буолбакка, ИП тэринэр баҕалаах уонна са а тэриллэн үлэлээн эрэр предпринимателлэргэ хайысхаларынбулалларыгар үүт-хайаҕас булуу, сүбэ-ама биэрии буолар. Нэһилиэнньэ да биһиги үлэбит өтүгэр улаханнык наадыйар эбит. Ол курдук, статистическай даннайы ылан көрдөххө: улууска 2010 сыл муус устарыттан бүгү э диэри 2 000 кэри э киһи араас хайысхалаах боппуруостаах кэлэн сүбэ, көмө ылла. Дьарыктаах буолуу киин учуотугар 2010 сыл тохсунньутугар 756 киһи, 2011- 649. А ардас быйылгы сылга үлэтэ суохтарга учуокка турбуттартан 87 киһи бэйэ дьыалатын арыйан үлэлэрин саҕалаатылар. Аны предпринимателлэр уопсай ахсаннара: 2007 - 108, 2008 - 128, 2009 - 202, 2010 - 204. Көстөрүн курдук, сыыппараҕа даҕаны, уулуссаҕа даҕаны предпринимательство эйгэтин баһылаабыт дьон элбээн иһэллэр.

- Ханнык сүрүн көмөлөр, өлөр о оһуллаллары?

- Са а саҕалаан эрэр ИП-ларга, производствоҕа, тыа хаһаайыстыбатын хайысхатын тутуспуттарга улуус дьаһалтатын тэрилтэлэриттэн төннөрүллүбэт үбүнэн көмө о оһуллар, кыра бырыһыаннаах микрокредит бэриллэр.

Ханнык баҕарар предприниматель техникалаах буоллаҕына үлэтэ-хамнаһа күүһүрэр. Итини учуоттаан Нам улууһугар «Туймаада-лизинг» филиалын арыйан эрэбит. Кылгастык холобурга олоҕуран иһитиннэрдэххэ, ханнык баҕарар оборудование: техника ылыан баҕалаах урбаанныт субсидияҕа тиксиэн сөп. Ол эбэтэр тэрил уопсай сууматыттан 40% СР атыы-эргиэн министерствота уйунар, хаалбыт 60% урбаанныыт хас ый аайы кредит курдук төлүүр. Сыла дуогабар бэрээдэгинэн буолар.

- Субсидия, микрокредитование ыларга туох ирдэнэрий?

- Бастатан туран, ылыан баҕалаахтар кэккэ ирдэниллэр документтара хомуйан туттаралар. Документтары биир киһи буолбакка, улуус баһылыгын дьаһалынан бигэргэммит хамыыһыйа чилиэннэрэ быһаараллар.

- Улуус бары нэһилиэктэрин хабар туһугар туох үлэни ыытаҕыт?

- Үлэбин саҕалыырбар хайаан да нэһилиэктэриттэн сылдьар соругу туруоруммутум. Ол курдук, предпринимателлэр фондаларын салайааччыта Д.В. Бястинов, ыччат отделын сүрүннүүр специалиһа П.В. Абрамов буолан өрүс у уор уонна үөһээ сытар нэһилиэктэргэ сырыттыбыт. Сотору кэминэн нэһилиэктэри барытын хабыахпыт.

- Дьон-сэргэ урбаан эйгэтигэр хайдах сыһыаннаах эбитий?

- Дьи инэн, дьон бары да бэйэ дьарыгын тэриниэн баҕарар эрээри, кыаллыбат «биричиинэлэрэ» элбэх. Ол курдук, үп-харчы тиийбэт дииллэр, ол быыһыгар кредит ылыахтарын куттанар дьон бааллар. Онон дьон санаата араас. Биири бэлиэтиэм этэ, хас баҕарбыт киһи урбаан эйгэтин баһылаабат. Элбэхтик сүүрүөххэ-көтүөххэ, ситиһии элбэх эрэйтэн кэлэрин умнумуохха наада.

- Биһиги улууспутугар предпринимательство балаһыанньата хайдаҕый?

- Мин санаабар, Нам иһигэр улахан производстволары: маһы та астааһыны, тутуу матырыйаалын о орор сыахтары күүһүрдүөхпүтүн, тыа хаһаайыстыбатын бары салааларын, итиэннэ туризм эйгэтин сайыннарыахпытын наада. Сылын аайы сайдыы барар, итини тэ э нэһилиэнньэ ирдэбилэ улаатан иһэр. Бары да истэ-көрө сылдьаргыт курдук, улууска атыы-эргиэн хайысхата инники күө э сылдьар. Атын да эйгэлэр кэли и кэм э сайдан иһэллэрэ бэлиэтэнэр. Нэһилиэктэри ылан көрдөххө, килиэп астыыр бэкээринэлэри, маҕаһыыннары чаа-

ныһай дьон үлэлэтэллэр. Онон быһатын эттэххэ, улууспутугар предпринимательство балаһыанньата куһаҕана суох.

- Предпринимателлэр ордук ханнык кыһалҕалары көрсөллөрүй?

- Араас кыһалҕа барыта баар. Ол курдук, биирдиилээн документ толоруутуттан саҕалаан объект туттарга сир учаастагар тиийэ эгэлгэ «моһол» үгүс. Хас биирдии предприниматель үп-харчы кэмигэр эргийэн испэтин, атыттардааҕар уот, гаас төлөбүрүн тариба ыараханын, үлэһит илии боппуруоһун курдук кыһалҕалары күннэтэ кэриэтэ көрсөр. Бу боппуруостары биһиги эмиэ быһаарсарга үлэлэһэбит.

- Инники былааннаргын сырдатыа дуо?

- Ааспыт сылтан бэттэх са а сокуоннар ылыныллан олохтоно киирдилэр. Ол курдук, нолуок төлөбүрүгэр, субсидия эккирэтиитигэр кэккэ чэпчэтиилэр үөскэтилэр. Онон са а саҕалааччыларга суол тэлэргэ кыахтар үөскээтилэр. Дьо о-сэргэҕэ патриотическай тыыны и эрэн чахчы улуус сайдарын туһугар үлэлиэхпит. Инникитин Нам улууһа автономнай, ол эбэтэр «бэйэтин бэйэтэ» хааччынарын ситиһиэхпит. Үрдүк хаачыстыбалаах тыа хаһаайыстыбатын бородууксуйата, тутуу матырыйаалара киин сиртэн дуу, куораттан дуу буолбакка бэйэбитигэр о оһуллан нэһилиэнньэҕэ тарҕанарын былаанныыбыт.

Билсиэн баҕалаахтарга предпринимательстволы өйүүр киин уонна предпринимательство фондатын са а аадырыһа: **Ст. Платонова уул., 15/1, тел: 89248737751**

Кэпсэттэ
М. САВВИНОВА

Спорт – дьулуур, спорт — тулуур

Афанасий ДЬЯЧКОВСКАЙ: «СПОРДУ ӨЙДӨӨҢ УОННА ӨЙӨӨҢ»

Улууска бастыҥ көрдөрүүлээх, тэрээһиннээх, түмсүүлээх, бэриниилээх фанат спортсменнардаах, билиҥҥи туругунан, гиирэ спорда диэтэхпинэ сыыспатым буолуо. Аҕыйах хонуктааҕыта улус сүүмэрдэммит хамаандата Ньурбаҕа ыытыллыбыт республика чемпионатыгар тиийэн кыайыылаах үрдүк аатын сүкпүтэ. Төрөөбүт улуустарыгар Сахабыт сирин үрдүнэн чемпион буолбуттарын туоһулуур кубок илдьэ кэллилэр.

Бу республика саамай улахан күрэхтэһиитигэр кыайыыны киниләр хас да сыл дьүккүөрдээхтик эрчиллэн, араас күрэхтэһиилэргэ бэйэлэрин көрдөрөн, сылтан-сыл уопутуран, чахчы туруулаһан ситистилэр. Онуоха улахан оруолу тренер ылар. Гиирэни улууска атаҕар туруорбут, сөргүппүт киһинэн, СР спордун маастара, республикатааҕы гиирэ спордун федерациятын чилиэнэ А.В. Дьячковскай буолар. Кини эдэриттэн аргыс оҥостубут көрүҥүн быраҕан, умнан кэбиспэккэ, бэйэтин тула дьону түмэн ситиһиигэ сирдээтэ.

– Гиирэнэн 1982 сылтан дьарыктанабын, — диир Афанасий Васильевич. — Бу сыллар эргин республикаҕа кыралаан син миэстэлэһэр этибит. Ол гынан баран уларыта тутуу кэмигэр умнулла сылдьыбыта. Эккирэтэн дьарыктанар, өйүүр да дьон суохтара. Бу кэнники уонча сыл иһигэр атахпытыгар турдубут. Ол төрүөт Павел Иванов кэлбититтэн саҕаламмыта. Киниттэн күүс ылан, өйөбүлү билэн гиирэ спордун сөргүтүү саҕаламмыта. Павел эдэр киһи диэтэххэ, энтузиаст спортсмен, фанат, үс сыллааҕыта СР маастарын нуорматын толорбута. Бэйэм бирииспэр Намҥа республикатааҕы гиирэ күрэхтэһиитин тэрийбиппит быйыл ахсыс сыла. 8 спорт маастарын бэлэмнээн таһаардыбыт. Бу сылларга Бүлүүгэ ыытыллыбыт Манчаары оонньууларыгар, Чурапчыга гиирэ спордун федерациятын кубогар иккис, Өлүөхүмэҕэ Саха сирин норуоттарын оонньуутугар төрдүс миэстэлэри ситиспиппит. Гиирэ көрүҥ быһыытынан сайдара хас биирдии фанат спортсментан улахан тутулуктаах. Оннук дьон Арбыҥҥа, Үөдэйгэ, Хамаҕаттаҕа, Намҥа баар буоланнар, кыахпытын ылан эрэбит. Быйылгыттан Павел оскуола үөрэнээччиләрин ортотугар «Саҥа ааттар» диэн улуустааҕы күрэхтэһиини тэрийэн саҕалаата. Хас да саҥа аат таҕыста, кинилэртэн Мичил Христофоровы ааттыахха сөп. Оҕолор бу турниртан ылсан дьарыктанан эрэллэрэ үөрдэр. Иннибитигэр улахан күрэхтэһиилэр бааллар. Онно бэлэмнэнэн оҕолору сүүмэрдээн, эрчийэн, саҥа көлүөнэни иитээн таһаарар соруктаахпыт. Бихиги спорпутун дьахталлар эмиэ интэриэһиргииллэр. Сүүмэрдэммит хамаандабытыгар үс кэрэ аҥар баар. Наталья Ким, Розалия Сидорова, (Потапова Рената). Киниэртэн Наталья, билиҥҥи туругунан, республикаҕа лидер, — диэн бэлиэтиир общественнай тренер А.В. Дьячковскай.

Спортсмен техниката суох аҥардас хара күүһүнэн үгүһү ситиһэрэ ыарахан. Ол сиэринэн сүүмэрдэммит хамаанда анал тренер штатын туруорсар. Билигин Афанасий Дьячковскай барытыгар бэйэтэ сүүрэр. Тренер, психолог, массажист, суоппар уо.д.а. тэҥинэн солбуйар. Чахчы бэриниилээх, гиирэ спорда сайдарыгар, маастарыстыбата үрдүүрүгэр дьулуһар фанат спортсмен. Эрчиллиини ситимнээхтик тэрийэн, тиһигин быспакка араас таһымнаах күрэхтэһиилэргэ күүстэрин холоһон, уопутуран, бэйэтин бириигэр республикатааҕы турнир тэрийэн, гиирэ спорда көдьүүстээҕэ көҕүннэ диэн сыаналыыбыт. Ону улуус баһылыгын маҥнайгы солбуйааччыта Н.В. Слепцов таба көрөн сыаналаан, өйөөн 180 тыһ. солк. көмөлөһөн хамаанда гиирэ, штанга ылынарыгар төһүү күүс буолбут. Намнаағы оҕо спортивнай оскуолатыгар, Хамаҕатта спортивнай саалатыгар мустан дьарыктаналлар. Сүүмэрдэммит хамаанда 11 чилиэннээх. Гиирэ спордун маассабай көрүҥ быһыытынан сайыннарыахтарын баҕараллар. Эдэр дьону, кэрэ аҥардары хамаандаларыгар ыҥыраллар. Көрүҥнэрин единоборство буолбатах, олох атын философиялаах, бэриниилээх буолууну ирдиир дииллэр.

Түмүккэ уопуттаах тренер А. Дьячковскай кыайыылларын туһунан: «Алҕас кэлбэтэх кубок. Элбэҕи үлэлээн, чахчы бастыҥмытын дакаастаан ыллыбыт. Дьокуускайы, Мирнэйи, Өлүөхүмэни, Уус-Алданы кытта биир кэккэҕэ турары ситистибит. Ону дакаастыахпытын наада. Былаан элбэх. «Манчаары оонньуулара», Саха сирин норуоттарын спартакиадата күүтэллэр. Россия таһымыгар тахсыахпытын санаталыыбыт. Онуоха өйөбүл, көмө наада. Аҥардас бэринии, баҕа санаа кыра. Уопсайынан Нам улууһугар спорт ыараханнык айанныыр. Ол иҥэн-тоҥон ситэ өйдөөбөттөн тахсар. Ол иһин салайааччылары, депутаттары спорду таба көрөн өйдөөҥ, өйөөҥ диэн ыҥырабын».

Бэлэмнээтэ Л. УВАРОВСКАЯ

АҔЫЙАХ ТЫЛ МИННЬИГЭС

Сандал сааһы көрсө Нам селотун «Кэнчээри» детсад кырачаннара уонна иитээччилэрэ сэмэй ситиһиилэриэнэн үөрдэллэр. Олунньу ыйга Өктөмҥө «Ленскэй кыраай» базатыгар ыытыллыбыт Мандар Уус курсугар иитээччи Нартахова М.А. уонна педагог-психолог Москвитина А.Е. үөрэнэн кыттыыны ыллылар. Иитээччи Нартахова М.А. «Оҕону сахалыы таҥас холобуругар дизайн элементнэрин үөрэтии» дакылаатынан ситиһиилээхтик кыттан III степеннээх дипломунан наҕараадаланна.

Дакылаат дизайн олуктарыгар уһуйуу сонун ньыма буолан үгүс киһи сэҥээриитин, биһирэбилин ылла. Улууспутугар сыллата ыытыллар метоолимпиадаҕа Сивцева Настя 3-с миэстэҕэ тигистэ, «Педагог уонна оҕо» конкурска талааннаах иитээччи Трунина В.Н. оҕотунаан Сивцева Настялыын ситиһиилээхтик кытыннылар. Сонун авторскай үҥкүү толорон көрөөччүлэр үрдүк биһирэбиллэрин ыллылар. Сыллата ыытыллар педагогтар ааҕыыларыгар логопед Атласова Л.Е., иитээччи Сивцева И.В. кытыннылар. Салгыы региональнай ааҕыыга кыттар быраабы Сивцева И.В., Нартахова М.А. ыллылар.

Т. ЗЫРЯНОВА,
профком председателэ

Үчуутал — уус чулуута

УЧУУТАЛ БАСТЫҢА

Учуутал – бу ис турук. Учуутал киһи бүттүүн дууһатынан, өйүнэн-сааатынан норуотун, омугун кэскилин туһугар күнтэн-күн, дьылтан-дьыл сыратын-сылбатын биэрэн туруулаһар, айар-тутар. Бу үрдүк аналы туох баар кыаҕын, бүтүн кыһамньытын, сатабылын ууран толоро сылдьар дьонтон биир бастыҥнара 1 Хомустаах орто оскуолатын математикаҕа үрдүк категориялаах учуутала Баишева Мария Константиновна буолар. Кини үөрэппит-иитиппит оҕолоро үгүстэрэ математиканы кытта ыкса ситимнээх идэлэри баһылаан көһүлээн үлэһит түгүөтэ буолан республикабыт кэккэ улуустарыгар, кууораттарыгар ситиһиилээхтик үлэлии-хамныы сылдьаллар, учууталларыгар мунура суох махтаналлар.

* * *

Биһиги Мария Константиновнабыт оҕо сааһыттан үтүөкэннээх учуутал буола үүнэригэр оҥкулун тирэҕэ чиҥ-бигэ, үтүө чиргэл силистэрдээх-мутуктардаах. Ол курдук, кини республикабыт биир биллэр-көстөр киһитин, этнопедагог К.С. Чиряев дьиэ кэргэнигэр 1961 сыл тохсунньу 28 күнүгэр Хотун Бүлүү түөлбэтигэр күн сирин көрбүтэ. Ыал кыра оҕото мааныланан, төрөппүттэр барахсаттар сымнаҕас болҕомтолоох сыһыаннарыгар бигэнэн, олох үтүөтүн билбитэ, киниэлэр дьиҥ холобурдарыгар дьоҥҥо-сэргэҕэ ураты сыһыаҥҥа, сахалыы сиэргэ-туомҥа, билиини-көрүүнү өрө тутууга үөрэммитэ. Үөһээ Бүлүү республикатаағы физико-математическай оскуолатыгар саха омук тумус туттар улуу учуутала Михаил Андреевич Алексеевка үөрэнэр дьолломмута. Михаил Андреевичка үөрэммитэ кини олоҕор сүдү суолталаммыта - дьиҥ-чахчы учуутал диэн хайдах буолуохтаағын, оҕо-аймахха улахан үтүө дьайыылаағын бэйэтин учууталын тус үлэтиттэн көрөн өйдөөбүтэ, астыммыта. Оччолорго эдэркээн Маша дууһатыгар учууталын суолун батыһар баҕа санаа кыыма саҕыллыбыта.

Ити курдук, оскуола кэнниттэн Новосибирскайдаағы педагогическай институт физико-математическай факультетын 1982 сыллаахха ситиһиилээхтик бүтэрэн математика учуутала идэтин баһылаан Энсиэли хочотугар үктэммитэ номнуо 29 сыл, онтон 1 Хомустаах орто оскуолатыгар 1986 сылтан харыс сири халбарыйбакка өрө таһаарыылаахтык үлэлээбитэ үйэ чиэппэрэ – 25 сыл буолла.

Мария Константиновна бу сыллар тухары элбэх да оҕону математика курдук олус уустук уонна интэриэһинэй туһалаах предмеккэ умсугутуулаахтык үөрэттэ. Мария Константиновна уруогар оҕолор задачаны араас ньыманан суоттуулларын, санҥа теманы бэйэлэрэ ырытан, тобулан таһаарарларын, бэйэ санаатын толлубакка этэллэрин ситиһэри сүрүн сорук оҥостон үөрэтэр. Ол курдук, кини уруоктарыгар аҥардас теманы эрэ үөрэтиинэн муҥурдаммакка оҕо бары өттүнэн сайдарын ситиһэр үлэни ыытар – оҕо толкуйдуур дьоҕурун, санарар санатын, оҕо дьаныһан туран араас литератураттан хасыһан билиитин бэйэтэ хаҥатар кыаҕын, үлэҕэ-үөрэххэ дьулуурдаах-тулуурдаах буолуутун, бэйэҕэ ирдэбили сайыннарар, быһатын, дьиҥнээх уруок хайдах буолуохтаағын кини уруоктарыттан көрүөххэ сөп. Уруоктарын сыала-соруга ситэригэр өр сыллар усталарыгар муспут тус бэйэтин баай библиотеката, математикаҕа эгэлгэ компьютернай программалардаах медиатеката үлэтигэр төһүү күүс-көмө буолар. Олох тэтиминэн тэҥҥэ хардыылаан кини ИКТ-ны баһылаабыта кэрэхсэнэр суол.

Учуутал быһыытынан үлэтигэр үөрэнээччи математикаҕа дьоҕурун сайыннарыыга табыгастаах уонна көдьүүстээх усулуобуйаны тэрийиини сүрүн сыалсорук оҥостор. Дьоҕурдаах оҕолору таба таайан арыйан кинилэри ситэри сайыннарыыга ураты болҕомтотун уурар. Ол сыалтан Мария Константиновна «Дьоҕур» республикатаағы общество тэриллиэҕиттэн ыкса сибээһи тутуһан үлэлэһэр. «Дьоҕур» кэтэхтэн оскуолатыгар үгүс да оҕону салайан, үүннээн-тэһиинньэн оҕолор сайдыыларын туһугар туруулаһан үөрэттэрдэ. Оҕолор улуус, республика математическай сайыҥҥы-кыһыҥҥы лааҕырдарыгар, оннооҕор норуоттар икки ардыларынааҕы «Туймаада» лааҕырга сынньаммыттара, үөрэммиттэрэ. Үөрэнээччилэрэ улуустаағы олимпиадаларга өрүү инники күөҥҥэ сылдьаллар. 2002-2003 үө.дь. «Лена» округ иһинэн олимпиадаҕа кини 3 үөрэнээччитэ бириистээх 1-кы, 2-с, 4-с миэстэлэри ылаталаабыттара. Ол дьыл 8 кылаас үөрэнээччитэ Колесова Маша математикаҕа государственнай олимпиада суперфиналыгар киирэн ситиһиилээхтик кыттыбыта. Ити курдук, Мария Константиновна үөрэнээччилэрэ оскуола, улуус чиэһин өрүү үрдүктүк туталлар. Бу барыта учуутал дириҥ толкуйуттан, эгэлгэ өрүттээх системалаах үлэтиттэн тахсар.

Кини көҕүлээһининэн математиканы группаларга арааран үөрэтии саҕаламмыта, бу тэрээһин көдьүүстээҕэ элбэх үлэнэн-сыранан дакаастаммыта. Кылаас салайааччытын быһыытынан 1997 сыллаахха таһаарбыт кылааныттан 10 оҕо математиканы кытта сибээстээх үөрэхтэри, ол иһигэр 5 экономист үөрэҕин бүтэрбиттэрэ. 1995 с. оскуолаҕа «Бастыҥ кылаас салайааччыта» буолбута. Онтон 1999 сылтан 2006 сылга диэри математическай профильнай кылаас салайааччытынан таһаарыылаахтык үлэлээбитэ. Бу кылааска 15 оҕо үөрэммититтэн 13-һэ киирии экзаменнарыгар математиканы туттаран үрдүк үөрэх, 2-тэ - орто анал үөрэх кыһатыгар киирбиттэрэ.

Математика учууталын уонна кылаас салайааччытын быһыытынан сүрүн болҕомтотун идэҕэ туһаайыы үлэтигэр уурар, бэйэтин эрэ салайар кылааһын төрөппүттэрин кытта буолбакка, оскуола бүттүүн төрөппүттэрин кытта ыкса сибээһи тутуһар, бары кылаастар төрөппүт мунньахтарын кэрийэ сылдьан идэҕэ туһаайыы уонна информация биэрэр сыаллаах-соруктаах иһитиннэриилэри, бэсиэдэлэри олус умсугутуулаахтык ыытар. Психолого-педагогическай консультациялары, оҕолору уонна төрөппүттэри кытта туспэтиилэри ыытар, үрдүк үөрэх, орто анал үөрэх кыһаларын преподавателлэрин уонна студеннарын кытта олус интэриэһинэй көрсүһүүлэри тэрийэр. Ол гынан, кини ииппит-үөрэппит оҕолоруттан үксүлэрэ математикалаах экзаменнардаах үөрэхтэргэ ыарырҕаппакка киирэллэр, ситиһиилээхтик үөрэнэллэр, араас идэни баһылаан үлэлии-хамныы сылдьаллар.

Кини математика уонна физика учууталларын оскуолатаағы уонна кустовой холбоһуктарын өр сылларга сатабыллаахтык салайбыта. Үгүс эдэр учууталга тус бэйэ бириэмэтин аахсыбакка, кыһамньытын ууран туран бүөбэйдэһэн, баай уопутуттан өлгөмнүк үллэстэн, методическай литературанан хааччыйан, методическай көмө оҥорор. Коллегаларын уопутун үөрэтэн уопут тарҕаныытыгар көмөлөһөр – дакылааттар ис хоһооннорун сааһылыырга, чопчулуурга сыаналаах сүбэлэри биэрэн, рецензиялары суруйан. Улуустаағы үөрэх управлениетын инспекторскай бэрэбиэркэлэригэр кыттар. Араас олимпиадалары, матбойдары тэрийэн ыытар. Математика учууталларыгар кустовой уонна улуустаағы семинардары, чуолаан 1 Хомустаах оскуолатын базатыгар 2003, 2004 сылларга, тэрээһиннээхтик ыыппыта. 2007 сылга баай уопутун тарҕатар сыаллаах республиканскай семинар оскуолабытыгар буолбута. Республика математикаҕа учууталлара уонна ИПКРО-тан Харитонова В.Н. Мария Константиновна ыытар үлэтин-хамнаһын кэрэхсээн, бэйэлэригэр элбэҕи ылынан семинары үрдүк таһымнаахтык ыытылынна диэн сыаналаабыттара элбэҕи этэр. Кини салалтатынан биһиги оскуолабытыгар ИМИ, ЯПК-1 студеннара педагогическай практикаларын астынадуоһуйа бараллар.

Мария Константиновна олоххо көхтөөх сыһыаннаах киһи. Кини 1 Хомустаах оскуолатын аҕата К.С. Чиряев аатынан Ороһутаағы норуот педагогикатын музейын кытта бигэ ситимин тэрийбитэ. Төрөппүттэргэ аналлаах конференциялар – «Чиряевтыы ааҕыылар» 2001, 2002 сс. оскуола иһинэн, 2003, 2004 сс. улууска, онтон 2005, 2006 сс. республика таһымыгар ыытыллыбыттара. Манна барытыгар көҕүлээччи, тэрийээччи быһыытынан, сүдү улахан үлэлэри ыыппыта. 2004 сылга И.Е. Федосеев-Доосо «Сэҕүргүйбэт төлөн» диэн ССРС норуодунай учууталын М.А. Алексеев туһунан кинигэтинэн оскуола иһинэн «Алексеевтыы ааҕыылары» нууччча тылын учууталын Дальбинова Л.А. кытта сүбэлэрин холбоон сүүрэн-көтөн тэрийэн ыыппыттара. Кини манна М.А. Алексеев үөрэнээччилэрин, Үөһээ Бүлүү оскуолатын бастакы физико-математическай кылааһын 1966 сылга бүтэрбит выпускниктарын ыҥыран кытыннарбыта. Оскуолабыт үрдүкү кылаас оҕолоро араас дакылааттары суруйан кыттыбыттара.

Элбэх публицистическай үлэ автора. Кини ураты дириҥ толкуйдааҕа, тыл-өс, сурук-бичик өттүгэр олус грамотнайа киһини сөхтөрөр. Учуутал быһыытынан үлэтин туһунан, иитэр-үөрэтэр эйгэҕэ араас көрүүлэрин, үөскээбит саҥа санааларын суруйан хаһыаттарга, сборниктарга сырдаппыта. Кини киһиэхэ кэрэтин, уратытын чуо көрөн ылан хайгыыр үгэстээх. Оскуолабыт юбилейыгар ананан тахсыбыт кинигэҕэ дириҥ ис хоһоонноох хас да ыстатыйата бэчээттэммитэ.

Бэйэтин идэтин таһымын үрдэтиигэ кыһамньытын ууран үлэтигэр өрүү саҥаны, көдьүүстээҕи көрдүүр, «Применение наглядных иллюстраций в решении задач», «Преобразование графиков» диэн методическай теманан утумнаахтык дьарыктанар. Өр сыллаах үлэтин уопутун чөкөтөн, чопчулаан педагогическай ааҕыыларга, семинардарга, конференцияларга араас темалаах дакылааттарынан кыттар. Кини дакылааттара: «Спецкурсы по математике как одна из форм расширения содержания школьного математического образования» - VII «Алексеевтыы ааҕыылар» республиканскай научнай-методическай конференция (2003 с.); «Экспериментальная работа в профильном математическом классе» – улуустаағы семинар (2003 с.); «Учуутал уонна кылаас салайааччыта иитэр үлэҕэ оруола» - «Взаимодействие семьи, ДОУ, школы в формировании здорового поколения» СГПА, СГУ, ИПКРО кыттыылах научнай-практическай конференция (Партизан с., 2003 с.); «Внедрение самостоятельной темы «Преобразование графиков» - регионнаағы педагогическай ааҕыылар («Лена» округ, 2004 с.); «Этнопедагог К.С. Чиряев педагогическай нэһилиэстибэтин туһаныы, тарҕатыы уопутуттан» - республиканскай НПК «Педагогическое наследие и компетентность современного педагога» (СГПА, Дьокуускай к., 2004 с.) уо.д.а.

Маны таһынан Нам сирин Энсиэли хочотун маанылаах кийиитэ, иллээх ыал алаһа дьиэтин Далбар Хотуна, тапталлаах кэргэн, үс оҕо – 1 кыыс, 2 уол иһирэх ийэтэ. Кэргэнэ Гаврил Гаврильевич үтүө-мааны майгылаах, сахалыы киэҥ көҕүстээх, идэтинэн газооператор. Кыыстара Полина Кытайга Харбин куоракка технологическай институкка үөрэнэр, улахан уол Дмитрий Москватаағы государственнай горнай университеты бүтэрэн билигин Иркутскай куоракка «Нова-Арт» компанияҕа үлэлии сылдьар, кыра уол Кэскил Дьокуускайга Арктическай институт студена, дизайнер идэҕэ үөрэнэр, айар дьоҕурдаах, дириҥ ис хоһоонноох ырыалары суруйан бэйэтэ толорор кэскиллээх ыччат.

Үүнэр көлүөнэни иитиигэ-үөрэтиигэ киэҥ далааһыннаах, дириҥ ис хоһоонноох таһаарыылаах үлэтин иһин Мария Константиновна 1997 сылга Нам улууһун администрациятын Бочуоттаах грамотатынан, 2003, 2005 сс. Нам улууһун үөрэҕириитин управлениетын грамоталарынан, 2007 с. СГУ математика уонна информатика институтуттан грамотанан, Саха республикатын вице-президенын махтал суругунан наҕараадаламмыта. Бу барыта кини, киэн тутта кэпсэниллэр үтүө-мааны киһи – «Дети Саха-Азия» норуоттар икки ардыларынааҕы фонда, «Соросовскай учуутал» грант стипендиаттара, Саха республикатын үөрэҕириитин туйгуна Баишева Мария Константиновна.

М.В. СОЛОВЬЕВА,
1 Хомустаах оскуолатын физикаҕа учуутала
(Төлөбүрдээх төрүөккэ бэчээттэнэр)

Кэрэ эйгэтигэр

«КӨМҮС ИННЭ» ХАһААЙКАТА

Соторутааҕыта Үөдэй нэһилиэгэр буолбут «Шик и блеск» диэн иистэнньэҥнэр конкурстарын үһүс сылын Татьяна Дмитриевна Новгородова анаан-минээн тэрийэр. Сыала-соруга диэн саҥа ааттары таһаарыы, мантан тирэҕирэн талааннарын сайыннаран киэҥ эйгэҕэ тахсыы. Конкурсу «Сарыал» сынньалаҥ киинэ бэрт тэрээһиннээхтик ыытта. Түөрт бөһүөлэктэн биэс иистэнньэҥ күрэхтэстилэр.

Бастакы түһүмэххэ кыттааччылар тикпит талбыт таҥастарын кэтэн бэйэлэрин билиһиннэрдилэр. Сахалыы таҥас түһүмэҕэр П.И. Куличкина (Аппааны) кырдьык да Далбар Хотун таҥаһын бэрт чочуйан тигиммит, В.С. Чирикова (Граф Биэрэгэ) үс солко ырбаахыны тикпитин, Л.А. Бетюнская (Граф Биэрэгэ) кыһыл дьүһүннээх тириитэн тигиллибит, сахалыы оһуордаах көстүүмү, Н.С. Бочкарева (Бөтүҥ) чомпой бэргэһэлээх, аныгылы быһыылаах араҕас ырбаахыны, А.Д. Дягилева түөрт сахалыы таҥаһы, ол иһигэр эр киһи, оҕо таҥастарын, көрдөрдүлэр.

Үһүс түһүмэххэ – авангард, манна Прасковья Куличкина бөх мөһөөччүгүнэн ырбаахы, өҥнөөх кумааҕынан остуоруйа геройдарын, Василиса Чирикова бэлэх суутунан араас дьэрэкэ-

эн өҥнөөх бразильскай истиилээх көстүүм, Лена Бетюнская видеолентанан ырбаахы оҥостубуттар. Наталья Бочкарева «Ньургуһун» диэн ааттаах, боробулуоханы көмүһүнэн бүрүйбүтэ бэрт сэдэх көстүүлээх оҥоһук, Анисия Дягилева боди-арт техниканы туһанан «Сир симэхтэрэ» диэн ырбаахыга уруһуй түһэрбит. Төрдүһүнэн, көҥүл тиэмэҕэ ким тугу ордук сатыырын көрдөрдүлэр. Саамай күүтүүлээх бэһис түһүмэххэ киэһээҥи былааччыйалары көрдөрдүлэр.

Кыттааччылар бары да сатабыллаахтарын, кэрэ баай дууһалаахтарын толору арыйдылар. Урут-уруккуттан кэрэ аҥар иистэнньэҥин үрдүктүк сыаналыыллара. Иистэнньэҥ ийэни киэҥ-холку, эйэҕэс майгылаах диэн ааттыыллара. Конкурс түмүгүнэн «Уран тарбах» аатын – Л.А. Бетюнская, Граф Биэрэгин олохтооҕо, ЯТЭК 4 кууруһун устудьуона, «Өбүгэ маанылаах мандара» – Н.С. Бочкарева, Бөтүҥ оскуолатын технология учуутала, «Иистэнньэҥ Далбар» – В.С. Чирикова, «Ромашка» оҕо саадын иитээччитэ, «Көмүс кыптыый» – А.Д. Дягилева, «Сарыал» киин методиһа, ыллылар. «Көмүс иннэ» гран-при П.И. Куличкина, Аппааны балыыһатын старшай медсестрата, ылан кыайыылаағынан аттанна. Т.Д. Новгородова «Көрөөччү биһирэбилэ» номинацияны П.И. Куличкинаҕа, оттон анал бириигһин эдэр саҕалааччы В.С. Чириковаҕа анаата.

Үөдэй ийэлэрин «Ымыйаана» диэн чэбдигирдэр бөлөҕө чаппараахтаах үҥкүүлээтилэр, олохтоох ыччат ырыанан-үҥкүүнэн киэргэттилэр. Маннык конкурстар өссө да ыытылла, тэнийэ тураллырыгар баҕарабыт.

Е.С. ЕВСТАФЬЕВА,
Хатыҥ Арыы нэһилиэгин ыччаты кытта үлэҕэ специалиһа

АҔЫЙАХ ТЫЛ МИННЬИГЭС

Хатыҥ Арыы нэһилиэгэр, И.Е. Винокуров үбүлүөйдээх сылынан, хоту зонаҕа волейболга сүүмэрдиир күрэхтэһии кулун тутар 11 күнүгэр ыытыллыбыта. Манна Хатыҥ Арыы нэһилиэгин ветеран дьахталларын хамаандата 1 миэстэ, ветеран эр дьон хамаандата эмиэ 1 миэстэ буоллулар. Сарсыныгар ыччаттарбыт хамаандата эмиэ бастаата. Оттон кулун тутар 13 күнүгэр Модукка ыытыллыбыт оҕолорго волейбол күрэхтэһиитигэр, кыргыттар 1 миэстэни, уолаттар 3 миэстэни ыллылар.

Онон түмүккэ 1 миэстэҕэ Хатыҥ Арыы, 2 миэстэҕэ Арбын, 3 миэстэҕэ Хатырык хамаандалара таҕыстылар.

Н.Д. СИВЦЕВА, Аппааны

ИҺИРЭХ ТЫЛААР

Күн күбэй ийэбитин, тапталлаах эбээбитин **ЯДРЕЕВА ДАРИЯ МИХАЙЛОВНАНЫ** олоҕуҥ бэлиэ түгэнинэн, 50 сааскын бэлиэтиир үөрүүлээх үбүлүөйүнэн, итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Биһиги дьиэ кэргэн дьолугар, барыбыт туһугар доруобай буол, Эн инники олоҕуҥ мэлдьи үөрүүкөтүү үктэллэниэхтин, дьолунан доҕуһуолланыахтын! Эн нарын тапталыҥ, сыралаах үлэҥ, такайыҥ иһин биһиги махталбыт Эйиэхэ мунура суох. Эн үөрүүгүн үллэстэргэ уонна үксэтэргэ, Эн олоххун дьоллуурга биһиги мэлдьи бэлэммит. Айыыһытыҥ арчытынан, иэйэхситиҥ иэйиитинэн өссө да өр сылларга күн бүгүҥҥүн курдук күлэ-үөрэ, айа-тута, сүбэлии-амалыы, дьоллоохтук олор, үлэлээ, ай!

Оҕолоруҥ Миша, Тима, Володя, Люба, сиэниҥ Оленька, күтүөтүҥ Володя

Нам улууһун олохтооҕун, эдьиийбитин **ТИХОНОВА ЗИНАИДА АЛЕКСЕЕВНАНЫ** 70 сааскын туолар үбүлүөйүнэн, кэрэ-бэлиэ күҥҥүнэн итиитик-истиҥник ис сүрэхпититтэн, бары үтүөнү баҕаран туран эҕэрдэлиибит!

Биһиэхэ сылаас тапталыҥ, амарах сыһыаныҥ, ахсаабат кыһамньыҥ иһин мунура суох махтанабыт. Күндү киһибитигэр сир үрдүн кэрэтин барытын аныыбыт. Эйиэхэ дьолу-соргуну, чэгиэн-чэбдик доруобуйаны баҕарабыт. Санаабыт санааҥ, баҕарбыт баҕаҥ барыта санаа хоту туоллун диэн мааны алгыспытын аныыбыт.

Аймахтарыҥ Наумовтар, Тихоновтар

Өр сылларга бииргэ үлэлээбит, убаастыыр коллегабын, «Түөлбэ» оҕо айар киинин салайан үлэлэппит директоры **ТИХОНОВА ЗИНАИДА АЛЕКСЕЕВНАНЫ** 70 сааскын сандал саастыын көрсөр кэрэ-бэлиэ күҥҥүнэн истиҥник эҕэрдэлиибит!

Этиэхпит этэ Эйиэхэ, үөрүүлээх үбүлүөйүҥ кырдьарга кыайтарбат куорсун анньыахтын, сааһырдым диэн санньыйбат кыымы саҕыахтын диэн. Уолуҥ, кийиитиҥ, сиэннэриҥ этэҥҥэ сылдьаннар, үөрүүгүн үксэтэн, үйэҕин уһатан, сүрэҕиҥ баҕатын сүһүөҕүҥ уйуохтун.

Эҕэрдэни кытта бииргэ үлэлээбит Анастасия Васильевна Никифорова дьиэ кэргэнэ

Саха республикатын үөрэҕириитин туйгунун, Аппааны бөһүөлэгин «Хатыҥчаана» оҕо саадын сэбиэдиссэйин **АКУЛИНА СЕМЕНОВНА ШУМИЛОВАНЫ** үйэ анардаах үбүлүөйүнэн итиитик-истиҥник эҕэрдэлиибит!

Салайар үлэҥ сатанан истин, түбүктээх үлэҥ үтүө түмүктээх буолуохтун. Чэгиэн-чэбдик бэйэлээх, үөрүү-көтүү эҥэрдээх, дьол-соргу тулалаах, ылсыбыккын ыпсара, туппуккун тупсара сырыт диэн алҕаатахпыт буоллун! Мэлдьи ситиһии эрэ эҥэрдэстин, куруук дьол-соргу эрэ тосхойдун!

Эҕэрдэни кытта «Хатыҥчаана» детсад коллектива уонна ветераннара

Убаастыыр биир дойдулаахпытын, Ил Түмэн Государственнай Мунньах народнай депутатын, «Колми-95» САО генеральнай директорын, Нам улууһун бочуоттаах гражданинын, «Энгсиэли» хаһыат Бочуотун кинигэтигэр киллэриллибит **РУМЯНЦЕВ НИКОЛАЙ ИННОКЕНТЬЕВИҺЫ** Саха республикатын норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ ааты ылбыккынан истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эн улууһуҥ туһугар кыһаллар, өрүү көмөлөһөр, өйүүр биир киэн туттар киһибитинэн буолаҕын. Улууһуҥ хаһыатын кытта сибээскин быспакка ыарырҕатар кэммитигэр көмөлөһө олороҕун. Баҕарабыт тус бэйэҕэр, дьиэ кэргэҥҥэр дьолу-соргуну, үлэҕэр өссө үрдүк ситиһиилэри.

Эҕэрдэни кытта Нам улууһун «Энгсиэли» хаһыат редакциятын коллектива

Фирма **«Метелица»** из г. Оренбурга предлагает платки Оренбургские пуховые. Размеры от 1+1 до 1,35+1,35 м. (только серых и тёмных тонов).

Паутинки пуховые серые и белые. Размеры от 1+1 до 1,35+1,35 м.

Палантины пух. Белые и серые. Размеры от 0,5+1,5 до 0,8+2,0 м.

Стоимость от 1500 до 2500 рублей.

Купите наши изделия.

Все они связаны чуткими руками Оренбургских вязальщиц из натурального козьего пуха. Они порадуют Вас своей красотой, удивят нежным прикосновением и согреют в ненастье.

Заказы на пересылку наложенным платежом направляйте по адресу: **460036 , г. Оренбург, фирма « Метелица». В письме-заказе не забудьте указать ориентировочную стоимость и размер.**

БИЛЛЭРИИЛЭР РЕКЛАМА

ВНИМАНИЮ ПОТРЕБИТЕЛЕЙ ГАЗА!

Намский участок УГРС ОАО «Сахатранснефтегаз» напоминает, что утвержден ФЗ 261 от 26.11.09 г. обязывающий абонентов установить узлы учета газа до 2012 г. В связи с чем, необходимо подойти в кассу УГРС ОАО «Сахатранснефтегаз» по адресу: с. Намцы, ул. Ц. Аммосова, 7 для подачи заявления.

С 26 марта 2010 г. УГРС ОАО «Сахатранснефтегаз» объявляет акцию: установка узлов учета (счетчиков) для жителей частного сектора с отопительными котлами — по 10 рублей, в случае покупки счетчиков у нас, возможны варианты продажи счетчиков в рассрочку.

А также убедительно просим оплатить задолженность за природный газ. Плата за газ должна производиться ежемесячно не позднее 10 числа следующего за расчетным месяцем. За просрочку платежей согласно ст. 155 ЖК РФ начисляются пени. Абоненты, имеющие задолженность свыше 3-х месяцев, направляются в суд для взыскания долга в судебном порядке. А так же при просрочке платежей за газ более чем на 3 (три) месяца Поставщик прекращает подачу газа потребителю без дополнительного предупреждения.

Всем, кто еще не перезаключил договора на поставку газа и на техобслуживание, просьба подойти в кассу.

Заявления и оплата принимаются в кассе Намского участка УГРС ОАО «Сахатранснефтегаз» по адресу: **с. Намцы, ул. Ц. Аммосова, 7, с 8.00 до 17.00, обед с 13.00 до 14.00.** Также платежи принимают в почтовых отделениях, в кассе ОАО «Россельхозбанка».

Тел. для справок 41-4-93

Продаю Toyota Lite ace 1993 г.в. , двигатель 3СТ, 4 WD, новая резина. Варианты обмена на легковую машину.

Тел. 89841073330, 41-2-63 (дом.)

Продается КЧМ (5-секционный) б/у, сруб 6х6 брус, тестомес новый — 260 кг в час. Цены договорные.

Тел. 89241738232, 89248657910

Срочно продаю сруб дома 7х8 (лафет) + пиломатериалы с доставкой — 230 тыс. руб.

Тел. 89243663483

Куплю частный дом в пределах 1 млн. 200 тыс. руб.

Тел. 43-0-76, 89245682349

Услуги грузовой иномарки по селу, городу. Продаем конский навоз, лед, балбах.

Тел. 89243661967

Считать недействительным утерянное удостоверение ветерана боевых действий БК N 0499686 от 28.07.04 г., выданное в 1981 г. Военным комиссариатом Намского улуса РС(Я) **на имя Осипова Николая Николаевича.**

МАС КЭРДЭЭЧЧИЛЭР, УОТ, ТЕЛЕФОН ПРОСЕКАТЫН ТУТАН ОЛОРООЧЧУЛАР БОЛҔОМТОЛОРУГАР!

Бу дьыл муус устар 1 күнүттэн ыам ыйын 1 күнүгэр диэри Нам улууһун территориятыгар ойуурга мас кэрдиллибит дэлээнэлэри ыраастаахыҥҥа месячник биллэриллэр. Бу болдьох иһигэр кэрдиитгэн хаалбыт тобоҕу, мутугу чөмөхтөөн уматтыллыахтаах. Ыйыллыбыт болдьох иһинэн ыраастаабатах тэрилтэлэр уонна чааһынай дьоннор административнай эппиэтинэскэ тардыллыахтара.

Дьокуускайдаақы лесничество Намнаақы филиала

ИДьУО иһитиннэрэр

ТҮҮН ДЬОНУ УТУППАТТАР

Күлун тутар 25 күнүгэр Нам с. гр. Ж., 1956 с. төрүөх бэйэтигэр тиийиммит. Нэдиэлэ устата 3 киһи кырбаммыт. Күлун тутар 24 күнүгэр Бөтүҥтэн гр-ка Г. биллэрбитинэн күлун тутар 10 к. гр-ка Г., 1980 с. төрүөх, дьиэтиттэн тахсан барбыт уонна баччааҥҥа диэри ханна баара биллибэт. Күлун тутар 22 к. Хатырыкка мастарыскыай гына оҥоһуллубут ОДьКХ котельнайын аанын күлүүһүн алдьатан киирэн сварочнай аппараата, электропиланы уорбуттар. Манна холуобунай дьыала тэриллибит. Күлун тутар 25 к. 1 Хомустаахха гр-ка Н. дьиэтин олбуоруттан норковай шубатын уордарбыт. Күлун тутар 26 к. Нам с. олохтооҕуттан гр-ка В. биллэрии киирбит. Кини Нам с. Октябрьскай уул. 47 N-дээх дьиэтин 13-с квартиратыгар түүҥҥү кэмҥэ куруук арыгылыылларын, айдаарсалларын, үөхсэллэрин, ыаллар чуумпу олохторун аймыылларын туһунан эппит. ГАИ 729 транспоры бэрэбиэркэлээбит, 36 боротокуол толорбут. Биир суоппар итирик сылдьан түбэспит. Стоянкаҕа 2 массыына туруоруллубут. Биир материальнай суол быһылаана тахсыбыт.

Банк со 100% государственным капиталом

РоссельхозБанк

ОАО «Россельхозбанк». Генеральная лицензия Банка России №3349

АВТОКРЕДИТ БЕЗ КОМИССИИ

от 12,5% годовых в рублях РФ

Кредит выдается на приобретение новых и подержанных автомобилей. Процентная ставка от 12,6%, зависит от суммы первоначального взноса. Минимальная сумма кредита 2 млн. руб. Срок кредитования: до 5 лет. Автокредиты предоставляются гражданам РФ, в возрасте от 10 лет при условии, что срок возврата кредита наступает до достижения ими возраста 65 лет. Обеспечение: в качестве обеспечения исполнения обязательств по Кредитному договору Банком принимается залог автомобиля, на оплату части стоимости, которого предоставляет кредит. Заемщик (Созаемщик) обязан(-ы) застраховать передаваемый в залог автомобиль от рисков «ущерб» (угон, хищение или повреждение) + хищение (полис КАСКО) со страховой суммой в размере не менее стоимости автомобиля по договору купли-продажи. Возможно досрочное погашение без ограничения.

с. Намцы, ул. Ленина, 6 тел.: 42-925, 41-177

контакт-центр: 8 800 200 1008

звонок по России бесплатный

(с 9 до 18 ч. в рабочие дни)

www.rshb.ru

С нами надежно!

УЛУУС ОЛОХТООХТОРО, БОЛҔОЙУН!

«Ыраас уу» 19 лиитэрэлээх баллоннарга уонна АТЫЫГА БААР:

* 19 лиитэрэлээх баллон иһиттэр;
* Илии помпалара (сифон);
* Бутыль таһарга табыгастаах ручкалар;
* Диспенсердар (ууну ититэр, тымнытар аппарат).

Диспенсердары арендаҕа биэрэбит. (Сыбаайбаларга, үбүлүөйдэргэ, корпоративтарга абыраллаах тэрил).

Биһиги аадырыспыт: **Нам с., Чернышевскай уул. 6 N-рэ, «Секо» маҕаһыын утары, тел. 42-6-00, 89142274971. Дьиэҕэ тиэрдэн биэрэбит.**

«ЫРААС УУНУ ИҺИЭҤ — ЧӨЛ ТУРУКТАНЫАҤ»

КЭРИЭСТЭБИЛ

Күндү кэргэним, аҕабыт, эһээбит **Ноговицын Гаврил Дмитриевич** олохтон туораабыта бу дьыл күлун тутар 31 күнүгэр биир сылын туолар.

Кини 1954 сыл ыам ыйын 16 күнүгэр Хатыҥ Арыы нэһилиэгэр соҕотох ийэҕэ күн сирин көрбүтэ. Ийэтэ Татьяна Гаврильевна эдэр сааһыгар ыалдьан өлөн, аҕабыт 6 сааһыттан тулаайах хаалбыт. Онон олох кыһалҕатын оҕо эрдэҕиттэн билэн улааппыта. Төгүрүк тулаайах хаалларбакка ийэтин быраата Гаврил Гаврильевич, саҥаһа Екатерина Васильевна Ноговицыннар оҕолорун кытта көрөн улаатыннарбыттара. Биһиги аҕабыт наһаа эйэҕэс, сымнаҕас майгылааҕа, дьоҥҥо өрүү үчүгэйи эрэ баҕарара, куруук үлэ үөһүгэр сылдьара. Бочуоттаах сыҥньаланҥа тахсыар дылы трактористаабыта, 23 сыл суоппардаабыта. Бу дойдуга тапталлаах кэргэн, амарах аҕа, эйэҕэс эһээ аатын сүкпүтэ. Кини сырдык мөссүөнүн биһиги үйэсаас тухары өйбүтүгэр-санаабытыгар истиҥ тапталынан илдьэ сылдьыахпыт.

Күндү киһибитин сүтэрбит кутурҕаннаах ыарахан кэммитигэр күүс-көмө, сүбэ-ама, өйөбүл буолбут бары аймахтарбытыгар, табаарыстарбытыгар, «Быйаҥ» ХЭТ коллективыгар махталбытын тиэрдэбит.

Кэргэнэ, оҕолоро, күтүөтэ, кийиитэ, сиэнэ

Улуустааҕы киин балыыһа администрацията, профсоюзнай тэрилтэтэ, Үөдэйдээҕи участковай балыыһа коллектива медсестра Рожина Сардана Владимировнаҕа тапталлаах аҕата

СЕМЕНОВ Владимир Егорович

ыарахан ыарыыттан өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Күндү аҕам

ВИНОКУРОВ Прокопий Васильевич

55 сааһыгар ыарахан ыарыыттан соһуччу олохтон туораабытынан хос эбээбитигэр Марфа Георгиевнаҕа, эһээбитигэр Василий Авксентьевичка, бары аймахтарбар дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Жиганскайтан кыыһа Лия, күтүөтэ Иван, сиэннэрэ Игорь, Июня

Күндү тапталлаах уолбут

ВИНОКУРОВ Прокопий Васильевич

55 сааһыгар ыарахан ыарыыттан ыалдьан соһуччу олохтон туораабытынан ийэбитигэр Марфа Георгиевнаҕа, аҕабытыгар Василий Авксентьевичка дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Балтылара, бырааттара, күтүөттэрэ, кийиттэрэ

Редактор В.Г. КАСЬЯНОВ

ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, төрүт культура — **41496**; ; бухгалтерия — **41141**; факс — **41141**; редакционнай- издательскай ситим —**41332**

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам улууһун «Э сиэли» хаһыат редакцията» государственнай учреждение. Маассабай информация средстволарын туһунан РФ сокуоннарын тутуһуну хонтуруоллуур уонна регистрациялыыр РФ бэчээккэ Госкомитетын СР региональнай управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — **ПИ №19-0428.**

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҕитин, дьиэҕит аадырыһын чопчу ыйы . Редакцияҕа киирбит суруктар төннөрүллүбэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатыныын мэлдьи биир буолбат.**

***“ЭҤСИЭЛИ”* - Нам улууһун хаһыата.**

678380, Саха Республиката, Нам улууһа, Нам сэл., Заложнай уул. 4.

E-mail: editor@namtsy.sakha.ru

«Э сиэли» хаһыат РИС талылынна, та ылынна уонна бэчээттиир сыаҕар бэчээттэннэ.

Аадырыһа: Нам сэл. Заложная уул. N4

Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лиис

Көҕүл сыананан атыыланар

Индекс — 54889. Тираһа — 2307

Бэчээккэ илии баттаныытын графига — 12:00 ч. 30.03.2011 с.

Бэчээккэ илии баттанна —11:20 ч. 29.03.2011 с.